

Jordbruksutskottets betänkande

1981/82: 12

om vatten- och luftvård

Motionerna

I motion 1980/81: 579 av Åke Wictorsson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att hastighetstävlingar med snabba motorbåtar endast skall äga rum på särskilda, för dessa tillfällen från annan trafik avlysta havs- och sjöområden.

I motion 1980/81: 1094 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att regeringen skärper bestämmelserna kring freonhanteringen i Sverige med inriktning att minimera utsläppen i luften.

I motion 1980/81: 1760 av Bertil Jonasson (c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning som skall undersöka buller och andra miljöeffekter från spårbunden trafik måtte tillsättas.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande tre motioner om vatten- och luftvård vilka väckts i januari 1981.

Hastighetstävlingar med snabbgående motorbåtar

Enligt motion 1980/81: 579 har vid flera tillfällen under senare tid diskuterats huruvida hastighetstävlingar med snabba specialkonstruerade motorbåtar bör få förekomma. Mot dessa tävlingar har anförts miljövårdsskäl. I en situation med energibrist innebär tävlingar ett onödigt slöseri. Från säkerhetssynpunkt är det olämpligt att dessa tävlingar äger rum i allmänna farleder utan att dessa avlysts för annan trafik. I utvecklingsarbetet borde enligt motionen i stället energisnåla alternativ ges företräde.

Utskottet har med anledning av motionen inhämtat att det i landet finns ca 60 racerbåtsklubbar sammanslutna i Svenska Racerbåtsförbundet med ett totalt medlemsantal av ca 8 000. Dessa klubbar arrangerar två olika typer av hastighetstävlingar, nämligen dels rundbanetävlingar, dels distanstävlingar. Varje år arrangeras ungefär 20 rundbanetävlingar med 600 deltagare och ca 10 distanstävlingar med 400 deltagare. Båtarna kan vid distanstävlingar enligt uppgift nå en hastighet av 60 knop (100 km/tim.).

Tillstånd att genomföra motortävlingar prövas av polismyndigheterna enligt bestämmelserna i allmänna ordningsstadgan. Yttrande över framställningarna lämnas av statens naturvårdsverk samt av sjöfartsverket när detta är berört. Polismyndighetens beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kan enligt 5 § sjötrafikförordningen begränsa rätten att utnyttja vattenområde för bl. a. båttävling samt även av bl. a. säkerhetsskäl avlysa vattenområde för fartygstrafik, efter samråd med sjöfartsverket och i förekommande fall naturvårdsverket.

De tävlingar som tilldragit sig uppmärksamhet är framför allt distanstävlingar av typ Roslagsloppet och Getingloppet. Sådana tävlingar genomfördes tidigare under försommaren och högsommaren, vid en tidpunkt då de inverkade negativt på sjöfågeln reproduktion. Efter överenskommelse mellan naturvårdsverket och Svenska Racerbåtsförbundet genomförs fr. o. m. 1980 inga större distanstävlingar före den 1 augusti. Enligt uppgift från länsstyrelsen i Stockholms län har inga beslut om tävlingar inom länet överklagats därefter. Ur säkerhetssynpunkt bedöms enligt uppgift riskerna som små. Tävlingarna arrangeras med stort säkerhetspådrag. Planering och genomförande övervakas av polis- och sjöfartsmyndigheter. Sjösäkerhetsrådet har inga erinringar mot dessa tävlingar.

Utskottet finner i och för sig att skälen för att anordna racertävlingar av det slag som åsyftas i motionen knappast får anses ha någon större tyngd, vare sig från sociala eller andra synpunkter. Deras tillåtlighet prövas emellertid, som inledningsvis påpekats i varje särskilt fall, enligt allmänna ordningsstadgan och sjötrafikförordningen. Enligt vad utskottet inhämtat har åtminstone vissa länsstyrelser för regel att vid rundbanetävlingar avlysa vattenområdet för annan trafik. Utskottet utgår ifrån att de tillståndsbeviljande myndigheterna i samråd med berörda centrala myndigheter vakar över att motorbåttävlingar icke tillåts om de kan förmodas leda till förfång för hänsynen till miljö, säkerhet eller ordning. Som inledningsvis påpekats anordnas distanstävlingar sedan år 1980 först på sensommaren eller hösten. I avvaktan på ytterligare erfarenheter av denna ändring av tävlingsarrangemangen bör motionen enligt utskottets mening icke föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Skyddet av ozonskiktet kring jorden

Ozonskiktet, som finns på en höjd av 15–50 km över jordytan, fungerar som ett skydd mot den ultraviolettera strålningen från solen. Ozonskiktet har emellertid visat sig vara känsligt för påverkan från miljöföroreningar. Bl. a. har forskningen påvisat att vissa klorfluorkol-(CFC-)föreningar, med ett handelsnamn kallade freoner, verkar nedbrytande på ozonskiktet. I Sverige är import och tillverkning av sprayförpackningar med CFC-föreningar som drivmedel förbjuden sedan den 1 juli 1979.

Enligt motion 1980/81:1094 finns det anledning att i vårt land skärpa restriktionen mot onödig användning av freongas. Inskränkningen bör därvid främst gälla industriell användning av freon där gasen släpps ut i atmosfären.

Motioner med krav på åtgärder till skydd för ozonskiktet i stratosfären har flera gånger behandlats av riksdagen. Utskottet har därvid bl. a. fram-

hållit att olika åtgärder till skydd för ozonskiktet vidtagits på såväl det nationella som det internationella planet. I internationellt sammanhang har frågan om skydd för ozonskiktet aktualiserats inom OECD och i FN:s miljövårdsstyrelse UNEP. En plan för samordnad forskning, World Action Plan for the Ozone Layer, har antagits av UNEP. Sverige deltar aktivt i detta arbete.

Då riksdagen senast behandlade frågan hösten 1980 framhöll utskottet att det internationella samarbetet var av avgörande vikt för möjligheten att åstadkomma en kartläggning av problemen och att vidta effektiva åtgärder på global nivå. Utskottet uttalade därför sin tillfredsställelse över att man från svensk sida syntes inta en framskjuten ställning i det internationella arbetet på att åstadkomma en konvention på området (JoU 1980/81:14).

Under det nu gångna året har frågan om en internationell begränsning av freonanvändningen förts vidare samtidigt som nya forskningsrön lagts fram. Enligt en forskarrapport till UNEP:s samordningskommitté kan visserligen en nedjustering göras av den sannolika nedbrytningen av ozonlagret men å andra sidan har man funnit att den typ av ultraviolett strålning ökar, som påverkar ekosystemet i negativ riktning och bl. a. skadar plankton och fiskägg. Sålunda kvarstår forskarnas riskbedömning att svåra miljöskador kan förväntas till följd av ozonlagrets uttunning.

Utskottet har vidare erfarit att FN:s miljöstyrelse UNEP vid sitt möte i april 1981 beslöt att inleda arbetet på en internationell konvention på området. Från svensk sida har ett förslag till konventionstext utarbetats. Detta är f. n. föremål för diskussion i den nordiska kretsen. Avsikten är att förslaget skall kunna läggas fram som ett nordiskt förslag och ligga till grund för det fortsatta konventionsarbetet.

Arbetsgruppen för produktkontroll inom den nordiska ämbetsmannakommittén studerar f. n. de tekniska och ekonomiska konsekvenserna av att ersätta freoner i industriella sammanhang. Ett konsekvensanalysprojekt kommer att starta under 1982. Enligt en studie som utförts för arbetsgruppen beräknas omkring 3 900 ton CFC-föreningar årligen användas i Sverige, huvudsakligen av skumplastindustrin och kylindustrin. Denna mängd beräknas motsvara en å två procent av världsproduktionen.

Utskottet finner angeläget att snara steg tas för att förhindra den fortgående nedbrytningen av ozonskiktet kring jorden. Kraftfulla åtgärder är påkallade för att minska användningen av CFC-föreningar och för att införa ersättningsämnen. Av den lämnade redogörelsen framgår att sådana åtgärder kan bli effektiva endast i den mån som de får internationell tillämpning. Mot den bakgrunden är det som utskottet tidigare framhållit tillfredsställande att arbetet på att utarbeta en internationell konvention till skydd för ozonskiktet nu kommit i gång och att man från svensk sida intar en ledande ställning i detta arbete. Utskottet finner angeläget att det nordiska arbetet på att få fram ersättningsämnen för CFC-föreningar i industriprocesser leder till snabbt resultat och kan utnyttjas av såväl in-

hemsk som utländsk industri. Enligt utskottets mening är de åtgärder som i det föregående redovisats i allt väsentligt ägnade att tillgodose syftet med motionen, såvitt här är i fråga. Motionen synes därför i denna del inte behöva föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Miljöeffekter av spårbunden trafik

I motion 1980/81:1760 erinras om att särskilda undersökningar genomförts under 1970-talet avseende buller från motorfordon på vägar, från flygplan och från fritidsbåtar men att buller från spårbunden trafik inte har utretts. Enligt motionen är det f. n. omöjligt att göra en korrekt samhälls-ekonomisk värdering av de effekter som i Sverige föreslagna s. k. snabbtåg skulle ha på miljön, så länge underlag avseende järnvägsbuller saknas.

Utskottet har erfarit att statens naturvårdsverk för något år sedan påbörjat en undersökning av tågbuller, med tanke på planering av nybyggnation av bostäder i närheten av järnväg och med hänsyn till föreliggande planer på att införa höghastighetståg.

Arbetet bedrivs tillsammans med företrädare för övriga nordiska länder i en arbetsgrupp, kallad nordiska bullergruppen, inom den nordiska ämbetsmannakommittén. I undersökningen deltar även experter från SJ, Stockholms lokaltrafik och statens miljömedicinska laboratorium, SML. Andra europeiska länders erfarenheter och lösningar beaktas i arbetsgruppen. Utredningen beräknas bli klar år 1983.

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att bl. a. införandet av höghastighetståg kräver en noggrann genomgång av vilka bullerdoser som kan tolereras med hänsyn till de boende längs banan. Enligt utskottets bedömning bör emellertid den nordiska utredning som nämnts i det föregående vara ägnad att tillgodose detta syfte. Motionen synes med hänsyn härtill icke behöva föranleda någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *motorbåtstävlingar*
att riksdagen lämnar motion 1980/81:579 utan ytterligare åtgärd,
2. beträffande *ozonskiktet*
att riksdagen lämnar motion 1980/81:1094 yrkande 2 utan ytterligare åtgärd,
3. beträffande *tågbuller*
att riksdagen lämnar motion 1980/81:1760 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Filip Johansson (c), Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Kerstin Sandborg (fp), Jan Fransson (s), Ulla-Britt Åbark (s), Margareta Winberg (s) och Åke Persson (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

